

Dumitru Furdul

Cineva făcea o asociație între marii romancieri ruși și americani de la sfârșitul secolului trecut și începutul secolului douăzeci; și nu numai romancieri. Dostoievski, Dreiser, Gogol și Pușkin, Whitmann, O'Neill. În ce constă această asociație? În faptul că sintetiza trei mari elemente comune ale scriitorilor atât de diferiți de pe două continente, și aceste elemente s-ar numi realismul viziunii, adâncimea psihologică a analizei, armonia poetică a exprimării. E o deducție teoretică, plauzibilă sau nu, în orice caz interesantă. Ea poate fi probată cu argumente și cu nimic altceva.

Dumitru Furdul s-a urcat pe scenă pentru a o proba prin el însuși. Niciodată o filiație literară n-a părut mai vie și mai adevărată decât a făcut-o Furdul pentru limpezirea îndoielilor. Și de cele mai multe ori singur. L-a luat pe Poprișcin din Gogol și l-a pus să demonstreze profanilor că nu el e nebun, ci lumea, ne-a invitat pe drumul lui Whitmann pofându-ne să înțelegem foamea de soare, de adevăr și iubire a omului care abia dacă trece cât o clipă peste această veșnicie care se cheamă univers. Și l-ar fi putut lua și pe Raskolnikov. S-ar fi îmbrăcat și în mantia lui Lermontov. În toate astea, ar fi fost tot atât de realist, de fin psiholog și de poet cum insinua asociația aceea strict literară al cărei autor nu l-am reținut. Cum a fost, de fapt, și în dramaticul George din *Iertarea*, cel care și-a descoperit, ca pavăză, „putința accelerării timpului interior“, și în simpaticul Frențiu, din *Viața e ca un vagon?*, eroul-filozof de o strălucitoare luciditate romantică. Dumitru Furdul s-a urcat pe scenă pentru a dovedi publicului că și noi știm să facem excelente asociații literare, între capitole mari de istoric a artei universale pe care nu mulți se grăbesc să le compare. Și dacă face toate astea, în ropote de aplauze, atunci comedianul acela cu părul în ochi care stă singur în fața noastră, pe scenă, nu e în primul rând actor, ci eseist — eseist al teatrului universal, care face strălucite filiații literare cu propria lui ființă. Nu mă duc la teatru să-l văd jucând pe Furdul; mă duc să mai aprofundez o ipoteză estetică. Și nu-l aplaud; îmi scot, pur și simplu, pălăria.

C. P.